

[1] Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite
Møte tirsdag den 5. februar 1974 kl. 15.

Møtet ble ledet av formannen, T o r O f t e d a l .

Til stede var:

Per Borten, Asbjørn Haugstvedt, Lars Korvald, Odd Lien, Aase Lionæs, Otto Lyng, Odvar Nordli, Tor Oftedal, Erland Steenberg, Kåre Stokkeland, Kåre Willoch, Berit Ås, Guttorm Hansen, Svenn Stray, Per Hysing-Dahl, Rolf Fjeldvær, Arnt Hagen, Kåre Kristiansen, Håkon Kyllingmark, Gunnar Alf Larsen, Jakob Aano, Arne Nilsen (for Ragnar Christiansen), Astrid Murberg Martinsen (for Valter Gabrielsen), Asbjørn Sjøthun (for Harry Hansen), Lars T. Platou (for Paul Thyness), Reidar T. Larsen (for Arne Kielland), Finn Gustavsen (for Berge Furre).

Av Regjeringens medlemmer var til stede:

Utenriksminister Knut Frydenlund, Utenriksdepartementet, statsråd Jens Evensen, Handelsdepartementet og statsråd Ingvald Ulveseth, Industridepartementet.

Følgende embetsmenn ble gitt adgang til møtet:

Statssekretær Arne Arnesen og konsulent Jens Breivik fra Utenriksdepartementet.

Underdirektør Håkon Heum og politisk sekretær Arne Treholt fra Handelsdepartementet.

Underdirektør Christofer Owe og underdirektør Karl Manshaus fra Industridepartementet.

Det forelå følgende

D a g s o r d e n :

Opplegget for Washington-møtet 11. februar 1974 om energipolitikken.
Visse spørsmål i forbindelse med Lillehammer-saken.

[2] Formannen: I instruks for sekretæren i utenriks- og konstitusjonskomiteen heter det i § 2:

«Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite avgjør i hvilken utstrekning sekretæren også skal gjøre tjeneste for denne komite, og hvorvidt han skal delta i komiteens møter.»

Formannen vil straks fremme forslag om at utenrikskomiteens nye sekretær, byråsjef Bernt Stangholm, blir pålagt å gjøre de samme tjenester som den foregående sekretær, Sven Knudsen, utførte i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite. –

Ingen innvendinger er fremkommet mot det. Jeg ber da om at Bernt Stangholm blir tilkalt.

Til behandling foreligger den sak som er ført opp på det utsendte kart: Opplegget for Washington-møtet 11. februar 1974 om energipolitikken. Dessuten

har utenriksministeren bedt om at man på dagens møte også får anledning til å ta opp visse spørsmål i forbindelse med Lillehammer-saken.

Dagsordenen anses godkjent, og jeg gir straks ordet til utenriksministeren, som vil redegjøre for opplegget for Washington-møtet om energipolitikken.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Jeg viser til de papirer som er sendt om, og som jeg håper dere har fått i tide.

Som det går fram av de oversendte dokumenter, er det en meget omfattende dagsorden for Washington-møtet, men så er det også et meget omfattende problem som skal drøftes på kort tid.

Jeg skal ikke her gjenta det som står i dokumentene, bortsett fra selve forhandlingsopplegget, men jeg vil ta opp en del ting som er kommet fram i de siste timer.

Under forberedelsene til konferansen er det skjedd en forskyvning i interessefeltet fra den akutte forsyningskrise til de prismessige og valutariske virkninger av hele energisektoren. Det som har inntruffet i de senere dager, er at det er kommet en sterk anmodning fra amerikanerne om også å la finansministrene delta i møtet. De reaksjoner vi foreløpig har fått inn, viser at det ikke er noen særlig tilbøyelighet hos landene til å ville sende sine finansministre, da de mener at dette ivaretas i andre fora. Dessuten er anmodningen etter deres oppfatning kommet for sent.

[3] Ser en på dagsordenen og den korte tid som er satt av for selve konferansen – 2 ½ dag – og videre at saken kanskje er blitt forberedt noe på etterskudd, altså at forberedelsene ikke har foregått i lang nok tid, så kan en ikke regne med at selve konferansen vil føre til substansielle resultater.

Slik vi vurderer det, vil hovedoppgaven for konferansen bli for det første å definere problemene og oppgavene, og for det andre å treffe vedtak om hvordan konferansen best skal følges opp, hvordan man organisasjonsmessig skal følge den opp med arbeidsgrupper osv.

Som det fremgår av det omsendte notat, er vårt eget opplegg nokså grovt og skjematisk. Dette er også tilfelle for alle de land vi har vært i kontakt med, og det er for så vidt også tilfelle når det gjelder det amerikanske opplegget foreløpig. De retningslinjer vi har trukket opp, er ikke detaljerte, men er bare uttrykk for en holdning til de spørsmål som skal opp på konferansen.

Jeg skal bare kort få referere hovedtrekkene i det norske opplegget.

For det første er vi – og det er faktisk også de aller fleste av landene – opptatt av å søke å hindre at konferansen fører til en konfrontasjon mellom forbruker- og produsentland. Den videre oppfølging av konferansen må derfor på den ene eller den annen måte trekke inn både produsentland og utviklingsland som er forbrukere av olje.

For det andre er vi opptatt av å søke å avverge et eventuelt press på produsentlandene for å øke utvinningstakten. Vi tenker her på vår egen situasjon, hvor vi har lagt opp til en moderat utvinningstakt. Vi vil her søke å markere den nasjonale råderett over utvinningen av våre egne ressurser og også utvinningstakten.

For det tredje vil vi under konferansen i prinsippet gå inn for internasjonale samarbeidsformer som tar sikte på å ivareta alle lands interesser og behov på energisektoren, og for det annet tiltak for å hindre sløsing med og rovdrift på olje og andre ikke-fornybare energikilder.

Endelig vil vi gå inn for at man får i gang et arbeid for å nå fram til internasjonale ordninger som tar sikte på å stabilisere prisene på viktige energiformer.

[4] Det viktigste spørsmål vil sannsynligvis bli hvordan konferansen skal følges opp etter Washington-møtet. Det amerikanerne for sin del tar sikte på, er i første omgang å få nedsatt det de kaller en energiaksjonsgruppe som skal ta seg av og følge opp de spørsmål som er lagt fram for konferansen. Denne gruppen skal da bestå av representanter for de deltagende land og skal vesentlig beskjeftige seg med forbrukerlandenes problemer. Men amerikanerne har gitt uttrykk for at de er innstilt på å trekke også andre land inn i dette.

Vi er – på linje med de fleste andre inviterte land – som sagt engstelige for at konferansen skal føre til en konfrontasjon mellom forbrukere og produsenter, og vi vil derfor gå inn for at andre land, både produsentlandene, de østeuropeiske land og u-land som er oljeforbrukere, skal trekkes inn så fort som mulig. Vi vurderer det derfor som hensiktsmessig at den videre koordinering som skal finne sted innenfor den vestlige industrialiserte del av verden, i størst mulig utstrekning foregår innenfor rammen av OECD.

Når det gjelder oppfølgingsspørsmålet, er også De forente nasjoner trukket inn i bildet. Det franske forslag er oppfattet som en forsinkelses- eller forstyrrelsesmanøver, og er nå kommet i skyggen av det forslag som er satt fram av Algerie på vegne av de ikke-engasjerte land. Dette forslaget vil etter all sannsynlighet bli fulgt opp. Det går ut på å sammenkalle en ekstraordinær generalforsamling av De forente nasjoner for å drøfte ikke bare energisituasjonen, men verdens råvareproblemer i det hele tatt. Forslaget vil kunne påregne støtte fra et flertall av FN's medlemsland.

De prosedyremessige forberedelser til en slik ekstraordinær FN Generalforsamling er faktisk allerede i gang, og vi kan ikke se bort fra at en slik ekstraordinær FN Generalforsamling vil bli innkalt i nær framtid. Vi for vår del er innstilt på å svare positivt på en henvendelse fra FN's generalsekretær om en slik konferanse, men dette er også et av de spørsmål vi er interessert i å få den utvidede utenriks- og konstitusjonskomites syn på.

I forbindelse med forberedelsene til Washington-møtet har vi lagt stor vekt på kontakten med de andre nordiske land. Etter møtet her i komiteen vil vi orientere dem om det norske opplegg for konferansen. Det vil skje her i Oslo i morgen, da det kommer representanter fra de andre nordiske land. Vi vil da også drøfte med dem holdningen til forslaget om en ekstraordinær FN Generalforsamling. Etter de foreløpige opplysninger vi har fått, er både Sverige og Finland innstilt på å støtte forslaget om en egen FN Generalforsamling.

[5] Til slutt: Regjeringen har fått en henvendelse fra Sosialistisk Valgforbund om et eget møte i Stortinget denne uke om den linje Regjeringen vil følge på

konferansen i Washington. Jeg har oppfattet det slik at saker av denne art, hvor man redegjør for et forhandlingsopplegg i forbindelse med en internasjonal konferanse, skal legges fram for denne komite. Men dette er også et spørsmål man kan vurdere under møtet her.

Formannen: Ønsker handelsministeren eller industriministeren ordet før debatten slippes fri? –

Så er ikke skjedd. Første taler er da Odvar Nordli.

Odvar Nordli: Så vidt jeg kan bedømme det, synes det, slik denne saken står i øyeblikket, å være formålstjenlig at Regjeringen tar den ordinære kontakt med Stortinget om dette spørsmålet gjennom Stortingets organ, og Stortingets organ er etter min vurdering i dette tilfelle den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite. Om det så på et senere tidspunkt skulle vise seg hensiktsmessig, vil det kanskje være rimelig at man drøfter eventuelle andre spørsmål i forholdet mellom regjering og storting, men på det nåværende tidspunkt er det iallfall min vurdering at saken er best egnet til drøfting på ordinær måte med det organ Stortinget har etablert, nemlig den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite.

Jeg kan i hovedtrekk slutte meg til det som hittil har passert i denne saken – med Regjeringens svar på henvendelsen. Men jeg har lyst til å understreke bare et par sider.

Jeg tror det er meget nødvendig og også meget riktig at det fra norsk side blir gjort det som gjøres kan for at man nå i begynnelsen av saken ikke skal komme i den situasjon at det blir noe i retning av en konfrontasjon mellom de såkalte produsentland og forbrukerlandene. Det er jo understreket fra Regjeringens side i notatet at man ser denne konferansen mer som et ledd i å tilskynde en behandling av disse problemene. Jeg ser det derfor som meget viktig at man så langt det er mulig, ivaretar denne siden av saken.

Jeg tror en lykkelig løsning en gang i fremtiden vil avhenge av at man allerede fra starten av søker å ha den nødvendige forståelse for de felles problemer og felles oppgaver som man her i realiteten står overfor.

[6] Jeg ville også ha sett det som svært viktig om det hadde vært mulig å få vurdert noe mer inngående hvilken stilling den tredje gruppering av land i realiteten står i. Jeg tenker da på de rene utviklingsland, som ikke er oljeproduserende, og som heller ikke er oljeforbrukende i den grad og i den form som de industrialiserte land er. Det er tegn som tyder på at deres situasjon totalt sett vil komme til å bli ytterst vanskelig, og jeg tror man allerede på det nåværende tidspunkt vil være tjent med å få en gjennomdrøfting av denne siden av problemstillingen.

I det notat som Regjeringen har lagt fram, har man når det gjelder hovedtrekkene i det norske opplegget, pekt på at man sikter mot en løsning som skal ivareta alle lands interesser og behov på energisektoren, og det er nevnt en rekke sider ved dette.

Jeg vil i denne forbindelse som min oppfatning gjerne si at jeg tror ikke man vil kunne gjennomdrøfte dette problemet fram til en løsning uten at det på et eller

annet tidspunkt også blir nødvendig å se på den stilling som de multinasjonale oljeselskapene står i i forhold til hele dette omfattende problemkompleks, og jeg regner med at man på egnet tidspunkt og i en egnet form får reist de spørsmål som gjelder den sentrale posisjon som disse multinasjonale oljeselskaper har når det gjelder hele det problemkompleks som her rulles opp. Jeg kan ikke se at det er noe som taler imot at Norge skal stille seg åpen for en ekstraordinær generalforsamling i FN for en drøfting av disse problemer.

Kåre Willoch: Det er ikke lett, med den korte tid jeg for min del har hatt på disse dokumenter, å knytte merknadene til punkter i papirene, men jeg vil gjerne presisere enkelte synspunkter.

Det første er at det er ikke noe galt i at forbrukerlandene organiserer seg. Man må ikke mene – synes jeg – at det behøver å bety noen konfrontasjon med produsentlandene. Det foreligger en meget sterk produsentlandsorganisasjon, og forsøk på å skape balanse må naturlig innebære en bedre organisering av forbrukerinteresser på den annen side.

Jeg ser heller ikke noe galt i at et utvalg av forbrukerland begynner dette arbeidet, at de utvikler en kjerne som kan starte raskere og bli mer handlekraftig enn en samling av alle forbrukerland. [7] Siktemålet må selvfølgelig allikevel være et globalt samarbeid der både forbrukerland og produsentland er med. Men man må være helt klar over at det kan bli en lang prosess å få et slikt samarbeid til å virke på en tilfredsstillende måte.

I papirene her er det nevnt en verdensomspennende energikonferanse innen rammen av FN, og det er selvfølgelig en positiv tanke, hvis det ikke hindrer samarbeid mellom vestlige land i mellomtiden.

Jeg er ikke beredt til på stående fot å ta standpunkt til om dette i tilfelle bør skje i form av en ekstraordinær generalforsamling. Om dette er det imidlertid å si at man i tilfelle ikke må møte med overdrevne forestillinger om at den vil løse presserende problemer på kort sikt.

[8] I dokumentene er også nevnt spørsmålet om samarbeid med de østeuropeiske land. Disse vil automatisk komme inn i alle globale samarbeidsbestrebelsene. Jeg vil bare si at man må passe på at samarbeidsbestrebelsene overfor disse landene ikke får bremse nødvendige tiltak for bedre samarbeid i den vestlige verden. Man må bare være klar over at det på flere punkter er ikke helt sammenfallende interesser mellom Øst-Europa på den ene side og Vest-Europa på den annen, og heller ikke sammenfallende interesser mellom Øst-Europa og USA.

Jeg er litt redd for at samarbeidsbestrebelsene utenfor OPEC skal bli kombinert med så mange gode ønsker om å trekke inn så mange deltagere og saksområder at det hele vil ta noe lengre tid enn det bør, før man når frem til en rimelig balanse mellom OPEC på den ene side og forbrukerinteressene på den annen side.

Nå kan man si at vi i meget nær fremtid jo ikke lenger er nettoimportør, men jeg tror vi likevel er interessert i at det finnes en rimelig balanse mellom

forbrukerlandene og produsentlandene, fordi – det er visst også nevnt i dokumentene – den økonomiske ubalanse som kan oppstå ved for stor skjevhet her, vil ramme oss på andre områder, selv om vi rent direkte vil tjene på sterkest mulig stilling for produsentene.

Jeg tror ikke man skal prøve å gjøre denne konferansen til noen konfrontasjon mellom regjeringene og oljeselskapene. Det er rimelig å vente at OPEC-landene kanskje ville se med en viss velvilje på at deres boikottaksjon skulle få slike konsekvenser. Jeg kan med en gang si at etter den omtale jeg har sett av de undersøkelser som har vært nevnt, er det meste av det som sies på dette område, temmelig luftig. Det er klart at det er av naturlig interesse å få best mulig oversikt over og innsyn i hva som her skjer, men jeg går ut fra at man ikke på det nåværende stadium og med det svake materiale man nå har, tar opp dette i en form som kan avlede oppmerksomheten fra presserende samarbeidsoppgaver.

Når det så gjelder valutaspørsmålene, kan ikke jeg rent umiddelbart ta standpunkt til om denne konferansen er en hensiktsmessig anledning til å drøfte dem, om man har tid til nødvendige forberedelser osv. Men jeg vil gjerne ha understreket at dette er et tema av *enorm* betydning, dels rent økonomisk og dels utenrikspolitisk, på grunn av de maktmidler som de valutabeholdninger som nå etter hvert vil vokse opp hos de oljeproduserende land, representerer overfor de vestlige økonomier.

[9] Man er i den vestlige verden nødt til å utvikle forsvarsmekanismer som kan hindre at spekulative anvendelser av kolossale valutareserver får skadevirkninger for stabiliteten innenfor vår del av verden.

Reidar Larsen: Sosialistisk Valgforbund markerte jo svært tidlig skepsis over at Norge skulle delta på denne konferansen, og jeg må si vi hadde ventet at den behandling som vi får nå, hadde kommet på et tidligere tidspunkt. Det ville vel på alle måter ha vært heldigere.

Hr. Willoch sa nå at han ikke ser noe galt i at forbrukerlandene organiserer seg. Jeg ser helt annerledes på det. Jeg ser mye galt i det, og jeg ser mange farer ved at de organiserer seg og på den måten kan komme i blokk mot produsentlandene og i det hele tatt mot alle dem som står utenfor denne blokken.

Det ble understreket nå fra utenriksministeren at man må hindre en konfrontasjon mellom forbrukerlandene og de oljeproduserende land. Dette er jo tidligere understreket ved en advarsel fra oljeministeren i Saudi-Arabia, som sier at han tydelig ser denne konferansen som et forsøk på å reise en utfordring mot produsentlandene.

Her er det nå ikke spørsmål om hvilken intensjon den norske regjeringen har for å delta i denne konferansen, men det er spørsmål om hva som er denne konferansens hensikt, og hva som vil bli konferansens karakter, og det vil den norske regjering kunne øve svært liten innflytelse på. Vi må stille spørsmålet om hva slags konferanse dette egentlig blir. Det kalles nå en konferanse av forbrukerlandene. Men vi vet jo at det dreier seg om et utvalgt antall forbrukerland, og disse land er ikke engang rene forbrukerland alle sammen, det dreier seg også om

delvis oljeprodusenter. Det dreier seg ikke om de forbrukerland som vi f.eks. finner i den sosialistiske verden – og for øvrig også i store deler av den kapitalistiske verden ellers; utviklingslandene deltar altså ikke.

På den annen side deltar ikke de som en anser som rene produsentland i denne konferansen. Jeg tror at et mer skjevt utgangspunkt for å ta fatt på å behandle de alvorlige problemer som vi nå står overfor, kan en ikke få, og det vil altså fra begynnelsen av først og fremst demonstrere et interessefellesskap av et utvalgt [10] antall kapitalistiske industriland, stort sett overfor resten av verden. Jeg tror det er overordentlig uheldig, og at en med dette utgangspunktet umulig kan få den behandling som vi nå skulle ønske.

Det er klart at disse problemene bør ikke behandles og kan ikke på noen måte løses uten at vi rett og slett har en global konferanse. Slik spenner interessene mot hverandre over hele verden at alle interessegrupper alt fra utgangspunktet bør være representert hvis vi skal få en heldig løsning.

Derfor vil jeg fortsatt hevde det synspunkt at jeg ikke tror det er riktig at Norge deltar på denne konferansen.

Lars Korvald: Først spørsmålet om behandlingen av saken. Jeg tror det er riktig at det foregår en foreløpig behandling her i den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite.

Dernest spørsmålet om den videre behandling, nemlig hvorvidt denne konferansen nå blir gjennomført, eller om saken skal tas direkte opp i De forente nasjoner, som så vidt jeg forstår, er alternativet i Algerie-forslaget. ...

Utenriksminister Knut Frydenlund: Ikke alternativet, men neste skritt, fordi Washington-konferansen kommer i alle tilfelle i neste uke. Men FN-konferansen ville kunne komme allerede i april/mai.

Lars Korvald: Da har jeg misforstått det noe. Men jeg tror det ville være riktig å holde denne Washington-konferansen i alle tilfelle, selv om FN-konferansen kan komme nokså raskt på. Jeg tror det er nødvendig, sannsynligvis etter at man har konferert med de nordiske land for øvrig, at man stiller seg positivt til en FN-konferanse. Selv om man ikke kan vente – når saken blir tatt opp i plenum – at konferansen fører til noe særlig resultat, tror jeg det er riktig at det blir gitt tilslutning til en FN-konferanse.

Når det gjelder opplegget for Washington-konferansen, som vi har fått materiale til her, kan jeg [11] stort sett gi min tilslutning til det som er trukket opp her, men jeg har et par ting jeg vil understreke.

Det er her gitt en kronologisk oversikt over henvendelsen fra president Nixon, den norske statsministers svar, hovedtrekkene i det norske opplegget og dessuten et notat om møtet i Washington.

I statsministerens svar er det understreket at man ser på møtet som et første skritt på veien til en global og fremtidsrettet politikk, det er understreket at man må

over til det internasjonale samarbeid, som også må omfatte alle produsent- og forbrukerland, og at det må tas hensyn til de energifattige utviklingsland.

Jeg er enig i at vi fra norsk side sterkt må fremholde og arbeide for dette, slik at man dermed ikke får noen konfrontasjon mellom forbrukerland og produsentland.

Imidlertid er disse hovedpunktene ikke tatt med på side 4 i det siste notatet under punkt 13, som er en slags programmering – «På Washingtonmøtet bør Norge ta til orde for» ... Der nevnes ikke det globale synspunkt, og der nevnes heller ikke de nasjonale rettigheter, som det riktignok i notatet for øvrig er pekt på ikke behøver å innebære noe motsetningsforhold. Men jeg går ut fra at hele dokumentet må ses som en helhet, og at man også regner disse ting med til det man vil ta til orde for og arbeide for under konferansen.

Jeg vil ellers si meg enig med hr. Willoch i at vi her er inne på uhyre viktige områder, og områder med langsiktige perspektiver, som man derfor må arbeide grundig med, og at man ikke må medvirke til at dette skal legge noe press på en raskest mulig utnyttelse av ressursene – herunder da selvfølgelig også de norske ressurser.

Erland Steenberg: Jeg skal ikke gjenta så mye av det som er sagt. Jeg slutter meg vesentlig til det representantene Korvald, Willoch og Nordli nå har sagt.

Det som er utgangspunktet for oss nå, er vel spørsmålet om hva konferansen skal befatte seg med. For så vidt jeg forstår, er innbydelsen akseptert; Regjeringen har vel der det avgjørende ord, så vi kan ikke ta stilling til om Norge skal la seg representere på den konferansen eller ikke. Det spørsmålet er, så vidt jeg skjønner, avgjort. Og da er det hva konferansen skal ta sikte på og eventuelt komme til konklusjoner om, som det er snakk om her. Det skulle være greit.

[12] Det er her nevnt Algerie-forslaget, men det er også i notatet nevnt et møte innen 90 dager etter at denne konferansen er holdt, mellom forbruker- og produsentland. Mitt spørsmål er da bare om dette møtet «innen 90 dager» er et alternativ til en ekstraordinær generalforsamling. Jeg vil gjerne ha det klart, for på en måte kan det her oppfattes som at det er et møte «innen 90 dager» som amerikanerne tar sikte på, mens Algerie-forslaget – så vidt jeg har oppfattet det – går ut på å kutte ut et slikt møte og gå direkte på en ekstraordinær generalforsamling.

Jakob Aano: Eg skal berre føya til eit par ord om forholda til utviklingslanda, som fleire har vore inne på.

Det er tydeleg at ein her får ein sideeffekt som vel ikkje går inn i politikken til dei oljeproduserande landa – med det utspillet dei har gjort. Det er ganske katastrofalt – som vi ser på side 2 i notatet om konferansen – at prisauken faktisk svarar til dei samla overføringane utanfrå i 1973. Direktøren for OECD sa det på ein annan måte i Europarådet i januar. Han sa at for somme av desse utviklingslanda vil den nye oljeprisen bety at olja vil kosta desse landa halvparten av deira eksportinntekter.

På dette grunnlaget vil eg be om at Norge om mogleg også gjer det til eit punkt i det norske opplegget å tala u-landa si sak i denne samanhengen, eventuelt få drøfta korleis ein overfor produsentlanda kan tala desse landa si sak, om det er råd iallfall å ha i tankane ved forhandlingar i framtida at den ekstrainntekt som produsentlanda får på grunn av den høgre oljeprisen, må kunne overførast til u-hjelpstiltak, med andre ord at vi på ein måte direkte talar u-landa si sak overfor dei oljeproduserande landa.

Lars T. Platou: Jeg forlangte ordet for å understreke betydningen av at vår regjering og vår delegasjon la mest mulig vekt på arbeidet med de økonomiske, monetære og valutapolitiske problemer. Etter mitt syn er det kanskje her man står overfor de aller viktigste problemene som krever behandling om omtanke, ikke minst på den konferansen som nu skal foregå. Jeg henviser her til det utdrag – av dokumentet mottatt 30. januar – som vi har fått overlevert her, hvor arbeidet med de økonomiske og valutapolitiske problemene er listet opp under punkt B b), som da er det siste punktet på saklisten for møtet. Jeg håper denne listen ikke er uttrykk for noen prioritering når det gjelder de spørsmål som skal behandles på dette møtet. [13] Hvis så er tilfelle, vil jeg ta en reservasjon, for det er en kjensgjerning, så vidt jeg kan skjønne, at en rekke land vil få veldige underskudd på sine betalingsbalanser i kommende år, og dette vil igjen få de største virkninger på de enkelte lands valutaer, og vi kan få store vanskeligheter med å få opprettholdt den lille rest av valutasamarbeide som nu er igjen. Jeg tror vi her må ofre disse spørsmål den aller største omtanke. Det er ikke slik som hr. Reidar Larsen sa, at det er de kapitalistiske land – da mente han vel vårt eget land – som står i brennpunktet på denne måte. De kapitalistiske land er vel nu de oljeproduserende land, men flere av disse kaller seg selv sosialistiske, så om det kunne føre til at hr. Reidar Larsen nu omvurderer sin terminologi noe, så er ikke alt bortkastet.

Vi hørte at utenriksministeren nevnte at finansministeren ikke skulle til dette møte. Vel, det får man bare ta til etterretning, men jeg vil henstille at man likevel forsøker å legge den aller største vekt på disse spørsmålene og ikke utelukke et norsk initiativ enten på denne konferanse eller i andre dertil egnede konferanser.

Guttorm Hansen: Først vil jeg bare si at jeg for min del slutter meg til det opplegg som her er gjort fra departementets side når det gjelder den norske holdning på konferansen, men jeg må kanskje få lov å legge til noen mer personlige refleksjoner omkring det denne konferansen skal behandle og det som vi står overfor.

Når man sier at man skal søke å unngå en konfrontasjon mellom de oljeproduserende og de oljeforbrukende land, går jeg ut fra at man i det ikke legger at konfrontasjonen ikke allerede er et faktum. Den har jo vært et faktum i flere måneder nå. Jeg går ut fra at det man sikter mot, er at denne konfrontasjon ikke skal forsterkes og utvikles videre, og det er klart det er en viktig side ved saken. Men hele den problematikk vi står overfor, og som vi har møtt i vinter, kan man si er forløperen for den energikrise som man vel har sett på litt lengre sikt. Men det

aktuelle problem er jo et problem som er fylt av politiske komplikasjoner og politiske faktorer.

Det er jo en del av den maktkamp som foregår i Midt-Østen vi her opplever, og det kan vi selvfølgelig ikke komme unna. Det kan man jo heller ikke komme unna når man snakker om opplegget for konferansen. Det er klart at Øst-Europa i denne politiske maktkamp står i en annen stilling eller av araberne blir betraktet annerledes enn av Vest-Europa og Amerika. Dette synes jeg er av de ting vi selvfølgelig bare må [14] anerkjenne og akseptere som et faktum. Vi kan ikke late som om ikke de vestlige industriland her er kommet i en helt spesiell situasjon på grunn av den utenrikspolitiske utvikling som dette er en del av.

Når det gjelder utviklingslandene, vet vi at der er det nær sagt en todelt situasjon. På den ene side er mange av dem langt på vei solidariske med de arabiske land og palestinerne, på den annen side blir de rammet av prispolitikken på en forholdsmessig hard måte. Og jeg må si at det oljefondet som visse arabiske oljeproduiserende land gjorde opptakt til å opprette nå for vel en måned siden, det er jo – det vet alle som ser på det beløpet – bare skuebrød, det er ingen løsning av noen av de problemer som utviklingslandene er kommet i på grunn av denne prissituasjon.

For meg er det viktig at den konferanse eller de konferanser som jeg går ut fra det vil bli nå etter hvert på dette område, i hvert fall må ha som siktemål å ta opp både ressursproblematikken, spørsmålet om alternative energikilder og også spørsmålet om andre former for produksjoner. Det er klart at alt dette er problemer som er felles, i hvert fall for en rekke industriland. Men jeg må si at det er selvfølgelig en mer langsiktig målsetning.

Den aktuelle situasjon er jo at den vestlige verden vanskelig kan greie seg dersom den ikke finner en måte å løse sine problemer på, og det er jo den erkjennelse vi opplever i disse dager når de enkelte vestlige land forsøker å ordne sine egne problemer på forskjellige måter, i hvert fall dels på måter som ikke vi kan gjøre i Norge, f.eks. ved våpensalg. Det er ganske klart at den linje som franskmennene har slått inn på, kan vi ikke følge. Og der er da spørsmålet: Kan vi være med i et eller annet som kan bidra til å finne en vei for de vestlige industriland i den aktuelle situasjon?

Når Reidar Larsen sier at hvilke hensikter utenriksministeren reiser med, har egentlig ikke særlig stor betydning fordi Norge ikke vil ha noen innvirkning på en slik konferanse, ja, da må en selvfølgelig spørre: Hva så i en global konferanse, hvilken innflytelse vil Norge ha i en global konferanse? Hvilke grupper skal Norge der være med i? Hvem skal vi samarbeide med? Det er liten grunn til å tro at de norske tankene ved en slik global konferanse uten videre skulle vise seg å være noe alle slutter seg til. Norge har en rekke interesser å ivareta når det gjelder å holde fram den fattige del av verden og utviklingslandene, men jeg kan vanskelig tenke meg at Norge kan gå i den gruppen og arbeide for sine saker, til det er det vel for forskjellige problemer vi står overfor. [15] Jeg kan heller ikke tenke meg at Norge kan gå i gruppen oljeproduiserende land, selv om vi ser at vi er i ferd med å bli det. Da kan jeg for min del ikke se noen svakhet ved at Norge er med og forsøker å øve

en skikkelig politisk innflytelse på denne konferansen for å prøve å være med og legge opp den strategi disse landene vil følge i de konferanser som må komme på bred basis.

Finn Gustavsen: Her kan det også bli snakk om hvilken innflytelse Norge kan være med å gi USA og de rike land når det gjelder de problemer menneskeheten står overfor. Det er vanskelig å si seg uenig i noe i de dokumenter vi har fått, det er gode målsettinger og ønsker overalt her, så det er ikke noen grunn til å kommentere det noe særlig, f.eks. at statsministeren ser møtet «som et første skritt på veien til en global og fremtidsrettet politikk» – osv. osv. Det er jo helt greit at man ser det sånn, men ærlig talt, er det ikke en litt uheldig start for noe som skal få et globalt perspektiv at man starter det praktisk talt i blokk-regi? Dette er de rike NATO-land pluss Japan, som har et tilsvarende forhold til USA, som holder denne konferansen. Det er de rike NATO-land pluss Japan, og det synes jeg er det uheldigst mulige utgangspunkt hvis målsettingen er dette globale og de andre vakre målsettinger som ellers er formulert i disse dokumenter. Og det er særlig uheldig at det har dette NATO-preget som det har, ettersom det jo fra generalsekretæren i NATO er kommet uttalelser i retning av at arabernes politikk kan bli oppfattet som fiendtlige handlinger. Også det gjør at regien for denne konferansen er uheldig. Og jeg vet ikke – jeg skal ikke lage noen splittelse her mellom dem som er enig, men jeg må jo si at det virker som det ligger svært mye i det når hr. Willoch sier at en skal være oppmerksom på at det er ikke helt sammenfallende interesser mellom øst og vest. Hvorfor sier en sånne selvfølgeligheter? Den er meget åpenbar den selvfølgeligheten. Men det er heller ikke sammenfallende interesser mellom u-land og rike land, som man har vært inne på her. Det er heller ikke sammenfallende interesser mellom produserende og ikke-produserende land. I det hele tatt, det går på en rekke grupper av land at det ikke er sammenfallende interesser. Men det som er karakteristisk, det er at de land som er invitert til Nixon, har sammenfallende interesser både militært og økonomisk, og de tilhører både NATO og den rike vestlige del av verden. Derfor er dette som prinsipielt utgangspunkt en helt gal måte for å søke løsninger på de problemer som man så tydelig sier er hele menneskehetens problemer, problemer som bare kan løses ved globalt samarbeid, og som i neste omgang skal takles [16] innenfor rammen av FN, som skal være hele menneskehetens organisasjon.

Vel, jeg vil ikke argumentere noe mer, vi har gitt uttrykk for vårt prinsipielle syn. Jeg går bare ut fra som en selvfølge at vi ikke hefter hverken for Norges deltaking eller opptreden i Washington, og at meldingen om at saken er forelagt Stortingets organer, som det heter, ikke på noen måte kan formuleres slik at vi hefter for det, hverken deltakingen eller det som måtte komme ut av Norges opptreden på konferansen.

Per Borten: Jeg forstår det slik at Regjeringen har akseptert invitasjonen til denne konferansen, så det er det ikke grunn til å bruke tid på her. Det jeg synes er vanskelig, er å overskue konsekvensene av at vi blir med på en konferanse med et

slikt opplegg. Jeg er enig i Regjeringens bemerkninger her om hva den mener å legge vekt på og når den meget riktig understreker at dette er et globalt spørsmål på lang sikt. Og det er særlig på lengre sikt jeg da prøver å tenke. Hvis nå denne konferansen går etter dette opplegget, og det blir enighet om å sette ned arbeidsgrupper for å vurdere på lengre sikt og Regjeringen ikke får gehør for de norske synspunkter, har da Regjeringen gjort seg opp noen mening om opptreden? Det synes jeg det er nokså vesentlig å gjøre seg opp en mening om, for det kan jo tenkes at konferansen tar en retning som ikke vi og Regjeringen umiddelbart er enig i. Og hvor langt fanger bordet i en sånn situasjon? Det tror jeg det er veldig nyttig at Regjeringen har gjort seg opp en mening om, slik at vi ikke her på en måte er fanget inn av dette mønsteret som, så vidt jeg skjønner, nå ikke er i samsvar med det som Regjeringen anser som det optimale.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Jeg bad om ordet for å kommentere enkelte av de spørsmål som her er blitt reist.

Hr. Odvar Nordli understreket hvor betydningsfullt det var å ha kontakt med den tredje gruppering av land, med utviklingsland som ikke er oljeprodusenter. Vi har under forberedelsen til konferansen for vår del søkt å ha kontakt med disse landene, f.eks. India og andre, gjennom våre diplomatiske stasjoner, og denne kontaktvirksomheten vil vi også fortsette.

Hr. Willoch pekte på at det var intet galt i at et utvalg av forbrukerland starter dette. Og det som er amerikanernes intensjon, er også kun å få dette i gang og så utvide det senere. Det vi har hevdet [17] overfor amerikanerne og fortsatt vil hevde under konferansen, er at dette kunne vært oppnådd gjennom bruk av eksisterende organisasjoner, som OECD. Man kunne hatt et møte i OECD uten at noen ville snakket om konfrontasjoner i det hele tatt, fordi det er en del av OECD's arbeid å behandle energispørsmål. Men dette vil vi da også hevde der borte, og det er for så vidt også i samsvar med hva de andre vesteuropeiske land har hevdet.

Så var det hr. Reidar Larsen som pekte på at dette legges fram på et sent tidspunkt, og det er riktig. Det er sen fremleggelse, men det har sammenheng med det rent tekniske, at vi først fikk utkastet til dagsorden den 30. januar og følgelig hadde svært lite å basere oss på før den tid.

Så hevdet hr. Reidar Larsen at vi har svært liten innflytelse når det gjelder ønsket om å unngå konfrontasjon, og flere andre har også vært inne på dette. Det er klart det er riktig isolert sett, men det som gjenspeiler seg i svarene fra så å si alle land som er invitert til dette møtet, er at dette ikke må bli en konfrontasjon. Det er ikke talemåter fra disse lands side, de er nemlig svært avhengig av produsentlandene og er redd for at møtet skal bli en konfrontasjon. Jeg tror ikke vi blir alene om å hevde det synspunktet, sannsynligvis vil det store flertall på konferansen gjøre det, og av den grunn tror jeg det hensynet vil bli ivaretatt.

Så var det hr. Steenberg som spurte om det amerikanske forslaget om en konferanse mellom forbruker- og produsentland innen 90 dager vil bli et alternativ til en ekstraordinær generalforsamling i FN. Dette med 90 dager er et ledd i det amerikanske opplegg om å starte et sted og så gå videre. Hvordan dette forslag

stiller seg når det gjelder Algeries forslag om en ekstraordinær generalforsamling vet jeg ikke, for dette forslaget fra Algerie kom først for kort tid siden, og vi har for så vidt ikke vurdert sammenhengen der. Vi skal imidlertid være oppmerksom på det.

Jeg er enig med representanten Aano i at spørsmål vedrørende utviklingsland vil bli en hovedsak for konferansen og også for oss. Når hr. Aano peker på at den ekstraintekt oljelandene får, vil kunne overføres til u-landene, er det en riktig tanke, men vi må også vurdere dette, for vi blir jo selv oljeprodusenter med svært økte inntekter, slik at det vil skaffe vesentlig økte u-hjelpsbevilgninger. Det er også en side ved det. Selv om man skal stille seg positivt til tanken, har dette virkninger som vi må vurdere.

Dette med innflytelse under konferansen er det flere som har vært inne på, og der vil jeg bare si at [18] vi møter jo opp til denne konferansen under noe spesielle forutsetninger – på en måte i samme stilling som Canada – ved at vi vil bli netto-eksportør og samtidig er en del av hele det vestlige industrialiserte system. Vi skal ikke overvurdere våre egne muligheter, men denne mellomstilling kan kanskje gjøre det mulig for oss å spille en viss rolle.

Så var det representanten Bortens spørsmål om hva Regjeringen vil gjøre hvis den ikke får gehør for de norske synspunkter. Vel, det vil vi jo vurdere hvis det skulle bli situasjonen, men foreløpig har jeg på følelsen av at de synspunktene vi har satt opp, er i samsvar med såpass mange andre lands synspunkter at man skulle tro de i hovedtrekkene vil få gehør. Men skulle den situasjon oppstå som representanten Borten var inne på, får man selvfølgelig vurdere det.

[19] Kåre Kristiansen: Jeg slutter meg i det alt vesentlige til det som står i redegjørelsen fra Regjeringen, og viser også til det som representanten Korvald tidligere har sagt om intensjonene for denne konferansen. Det vil selvsagt alltid være vanskelig å vite hvor man skal starte og hvilket utvalg man skal gjøre i en slik situasjon. Nå er det vel ikke helt riktig å si som hr. Gustavsen, at det er Vestens land som starter, at det er forbrukerlandene som starter. Det er OPEC-landene som har startet en viss organisasjonsmessig virksomhet seg imellom, og dette arrangementet kommer nærmest som en følge av det. Og jeg synes det utvalg som er tatt her – når man altså skal starte et sted – ikke er unaturlig, og at man også bør være med på konferansen og gjøre det beste ut av det.

Jeg er også enig i det hr. Guttorm Hansen sa, at vi kan ikke være så urealistiske at vi ikke er klar over at den konfrontasjonen er der. Det gjelder at den ikke skjerpes, men at man får dempet dette ned så mye som mulig. Det er selvfølgelig slik – og det fremgår vel av de dokumenter vi har fått – at det blir de nære ting, den aktuelle situasjon, som preger dagsordenen mye. Jeg vil gjerne for min del understreke – som et par andre har vært inne på her – at man i denne startfasen da man kanskje må behandle de nære ting særlig nøye, ikke glemmer de langsiktige perspektivene. Og der ligger det faktisk muligheter i dette utspillet og det som videre skal skje på denne konferansen, til å komme et skritt videre når det gjelder en felles global opptreden i ressurs- og energipolitikken. Jeg ser nettopp det

som en av de store muligheter vi har, og som kanskje tross alt kan bli en positiv virkning av den oljekrisen vi har vært gjennom i den tid som nå ligger bak oss.

Jeg vil også peke på det hr. Aano var inne på om utviklingslandene. Jeg var på en parlamentarikerkonferanse i Berlin fredag og lørdag med over 100 parlamentarikere fra 13 europeiske land, hvor nettopp dette spørsmålet var sterkt fremme, så jeg tror ikke utenriksministeren blir alene om å hevde det hvis man skal dømme etter den stemningen som var på den konferansen. Jeg vil også med henblikk på det utenriksministeren sa til hr. Aano, understreke at det ikke for oss er noen ukjent tanke dette at også vi for vår del må regne med å komme i [20] en bedre stilling når det gjelder ytelser til u-landene når vi får oljeinntektene enn vi har vært tidligere, og at vi må trekke konsekvensene av det. Det har en del av oss gitt åpent uttrykk for.

Ellers til slutt vil jeg bare understreke at noe som fra vår side bør være en hovedlinje i forhandlingene og det vi kommer bort i i den forbindelse, det er at vi forsøker å få til en mer solidarisk opptreden fra forbrukerlandenes side først og fremst, men også i større sammenheng, enn det som har karakterisert den krise vi nå har vært gjennom. Jeg synes den måten landene har opptrådt på, er uverdige. Vi har ingenting å kritisere de store oljeselskapene i den sammenheng. Jeg håper det kommer fram i den holdning den norske delegasjon tar til de spørsmål som her reiser seg. Jeg vil også understreke at det bør fra vår side nå være tid og leilighet til å gi uttrykk for at en krig om energiresurser kan ikke være noe de små land er tjent med.

Statsråd Jens Evensen: Det spørsmål som naturlig melder seg når vi står foran denne konferansen, er: Hva skal konferansen befatte seg med? Det er ganske klart at både den begrensede tid som står til rådighet – to dager – og man kan si deltagerantallet, gjør at vi kan vel neppe greie å løse de foreliggende problemer. Utgangspunktet må være at man tar en foreløpig definisjon av det vi står overfor, og at man så, når man har foretatt en slik definisjon, reiser det organisatoriske spørsmål hvordan vi så skal gå videre.

Når det gjelder dette med å definere problemene, er det klart at vi som nevnt her, har prisproblemene som et av hovedproblemene. Prisene har i løpet av denne krisen økt til det fire- – femdobbelte, og denne økningen gjør seg jo gjeldende på forskjellige måter. For det ene er det et valutaproblem. Det kan bli en kolossal opphoping i enkelte land av alle andre valutaer i verden. Det er ett problem. Et annet problem er selvsagt den betydning prisøkningen vil ha for hele verdensøkonomien, for – kan man si – alle forbrukerlands handelsbalanse, [21] for det interne press i form av et inflasjonspress som kan volde både nasjonale problemer og problemer i verdensmålestokk. Jeg kan her nevne at f.eks. et land som India vil stå overfor det faktiske problem at hvis de skal importere like mye olje som de har gjort foregående år – i virkeligheten bør de jo importere mer hvert år, men la oss si bare med de kvanta de hittil har importert – vil 80 pst. av verdien av det India eksporterer, gå til import av olje. Dette er et problem som utviklingslandene har og som de utviklede land har. De vestlige land kan muligens møte disse problemene lettere enn

utviklingslandene. Men for en stor del av disse landene er dette et problem som betyr være eller ikke være.

Dette med priser spiller naturligvis også over på produksjonsmønstrer. Det er ganske klart at vi står overfor en situasjon nå hvor vi må regne med en eller annen form for knapphet på petroleum. Hittil har verdensproduksjonen og forbruket økt med 10 pst. pr. år. Det er mulig at det kan fortsette. Når vi samtidig ser at prisene har økt til det tre- eller firedobbelte, kanskje femdobbelte, er det klart at en del av Midt-Østen-landene vil si at nå tjener vi så godt på det vi har at også av den grunn vil vi spare litt på våre naturressurser slik at de kan komme fremtidige generasjoner til gode. Og det er naturlig og riktig, synes jeg. Men det reiser igjen et problem av verdensmålestokk. Her kan man si smittevirkningene blir at vi kommer til å stå overfor et spørsmål om internasjonal allokering av denne ressursen. Vi kan stå overfor et spørsmål om internasjonale sparetiltak. Hvis det enkelte land her forsøker å innføre sparetiltak for å verne det internasjonale fellesskap, blir man lett utsatt for en politisk belastning som ingen nasjonal regjering kan bære.

Et annet spørsmål som reiser seg i forbindelse med dette med priser og knapphet, gjelder altså alternative energikilder. Når prisen på et fat olje kommer opp i 6-7 dollar, blir de alternative energikilder som kull, olje, skifter og asfaltsand drivverdige. Her har vi også et problem som ikke bare er nasjonalt, men internasjonalt.

[22] Bare en slik kort oppsummering av problematikken viser jo at det vi står overfor, er ting som må løses globalt, og det er ganske klart at det er den norske regjeringens oppfatning at den under møtene i Washington vil gi klart uttrykk for at her har vi globale problemer. Selv om vi åpner her, må vi gå løs på dette i global sammenheng. Det Regjeringen da ser som en av sine oppgaver under Washington-møtet, er at vi ikke skal fatte beslutninger på det organisatoriske plan som på noen som helst måte kan sette en slik global approach i fare. Og på det punkt kan jeg ikke dele det syn at Norge skulle ha en liten innflytelse i Washington. Etter vår oppfatning har vi arbeidet ganske systematisk med disse tingene. Vi er villige til å sette fram våre syn. Det er en rekke andre land i den vestlige verden som deler disse syn, så vi kommer ikke til å stå alene. Så etter vår oppfatning er det naturlig å møte og forsøke å få denne utviklingen inn i et spor som f.eks. kan lede til en ekstraordinær FN-sesjon eller en internasjonal global sesjon i et annet forum.

Formannen: Formannen har registrert en viss tendens til å forlate dette møte, og vil minne om at vi har enda ett – og ikke helt uinteressant – punkt på dagsordenen. Så vidt jeg har oppfattet reglement og bestemmelser her i huset, må vi være minst 15 til stede for å kunne føre møtet til ende, og jeg vil be de tilstedeværende om å ha dette in mente.

Det er ikke meningen å forsøke å legge noen brems på talelysten når det gjelder behandlingen av den foreliggende sak, men formannen vil gjøre nok et forsøk på å bringe denne sak til en avslutning, og gir ordet til hr. Reidar Larsen.

Reidar Larsen: Jeg bad om ordet i anledning det Guttorm Hansen sa, om at han ikke kan forstå at Norge skulle ha noen større innflytelse på en global konferanse i forhold til denne. Dette er ikke det egentlige spørsmål. Det er en prinsipiell forskjell på en konferanse hvor alle parter som er interessert i en sak, har anledning til å legge sitt syn [23] fram, og på denne konferansen som består av et bestemt utvalg stater som her står i et motsetningsforhold til andre parter. For så vidt understreket Kåre Kristiansen de farer som ligger latent her når han sa at det var OPEC-landene som startet. Og dette er for så vidt et svar. Det er altså å kjøre seg fast i et motsetningsforhold som må være veldig farlig når det gjelder behandlingen av et slikt problem som dette. Jeg vil minne om hva som står i det amerikanske forslag til dagsorden i punkt II om organiseringen av konferansen:

«Drøftelse av disse spørsmål forutsettes å finne sted både i plenum og i separate, begrensede møter (arbeidsgrupper) av

- 1) utenriksministre, som vil behandle sammenhengen i et omfattende handlingsrettet program for forbrukerlandene og bestemme hvordan konferansen skal følges opp, herunder hvordan utviklingslandene skal trekkes inn og hvordan forbindelsene med produsentlandene skal ivaretas;»

Det er liksom de store og mektige som forteller at nå skal vi sette oss sammen og fortelle hvorledes disse problemene skal behandles og hvorledes de andre parter skal passes inn. Det er et meget farlig utgangspunkt.

Formannen: Flere talere har ikke tegnet seg på dette punkt på dagsordenen.

Formannen skal ikke gjøre noe forsøk på å oppsummere debatten. Det er opp til Regjeringen selv å trekke de konklusjoner den måtte finne riktige ut fra de råd og synsmåter som her er kommet til uttrykk. Likevel tror jeg det er en fair konklusjon at bortsett fra Reidar Larsen og Finn Gustavsen – og jeg kan gjerne ta med Berit Ås også – eller la meg si SV i stedet – har alle talere i debatten enten erklært seg enig i at Norge deltar på Washington-konferansen eller iallfall aksepterer at Regjeringen allerede har sagt ja takk og akter å delta. For øvrig overlater jeg til Regjeringen å trekke de konklusjoner den måtte finne rimelige av denne debatten.

[24] Under punkt 2 på dagsordenen ønsker utenriksministeren å ta opp visse spørsmål i forbindelse med Lillehammer-saken.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Jeg skal ikke gå inn på noen redegjørelse av selve saken, men som det fremgår av premissene i dommen fra Eidsivating lagmannsrett, mener domstolen at det har vært sammenheng mellom denne aksjonen og israelske myndigheter. Tidligere utenriksminister Dagfinn Vårvik avgav en uttalelse i august i fjor om at dersom «opplysninger som tyder på en forbindelse mellom Israel og den gruppe som står bak drapet, skulle bli bekreftet under rettssaken mot de seks siktede som er pågrepet, ville den norske regjering anse dette som en meget alvorlig sak.»

Etter det som foreligger her nå på grunnlag av dommen og premissene for dommen, mener da domstolene at en slik sammenheng foreligger. På den bakgrunn

akter jeg å innkalle den israelske ambassadør i morgen, og etter det møtet med ham sende ut følgende pressemelding:

«Etter Eidsivating lagmannsretts dom av 1. februar 1974 i Lillehammer-saken innkalte utenriksminister Frydenlund i dag Israels ambassadør i Norge og fremførte en norsk protest i forbindelse med aksjonen som fant sted i Norge i juli 1973 og som endte med drapet på Ahmed Bouchiki på Lillehammer 21. juli samme år.

Utenriksministeren fremholdt at den norske regjering ikke kan tillate eller tolerere at norsk territorium – uansett motiver eller begrunnelse – blir brukt til aksjoner av denne art.»

Det jeg da vil si til den israelske ambassadør, er at vi også – foruten den aksjon som førte fram til drapet på Ahmed Bouchiki – vil protestere mot den form for fremmed spionasje og den form for ulovlig etterretningsvirksomhet som har vært drevet på norsk jord.

[25] Formannen: Kan komiteen ta utenriksministerens ord til etterretning?

Lars Korvald: Jeg bare gjør meg selv den refleksjon – så vidt jeg har observert, ble det iallfall advisert at dommen skulle ankes, og den er vel anket – om det er riktig at man innleverer protesten før høyesterett har behandlet saken. Rettssaken er vel dermed ikke avviklet.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Jeg har vurdert det slik at anken vil gjelde selve straffeutmålingen og ikke selve skyldspørsmålet her, så jeg har faktisk ikke tenkt på den virkningen av anken. Men det er et vesentlig spørsmål representanten Korvald reiser der, så jeg vil gjerne vurdere det nærmere. Men hvis det viser seg under de vurderinger at anken ikke har noen oppsettende virkninger på en slik protest, da er opplegget at denne protesten vil bli avlevret i morgen.

Finn Gustavsen: Jeg har ingen merknad til behandlingen av dette. Det var interessant å høre pressemeldingen. Men det vil være en fordel om man ikke leser det i regjeringsorganet om morgenen før det skal skje.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Jeg er enig med Gustavsen.

Svenn Stray: Det var bare i anledning det spørsmål som hr. Korvald reiste. Jeg vil si at anken, om den blir gjennomført, har ingen betydning for bevisligheten når det gjelder det som faktisk er skjedd i saken. Det er avgjort i og med den dommen som nå er falt. Så jeg vil si som så: Mener Regjeringen at det her er grunnlag for å protestere, er tidspunktet vel valgt. Det er jeg enig i.

[26] Rolf Fjeldvær: Her slutter jeg meg helt og fullt til det hr. Stray sa.

Utenriksminister Knut Frydenlund: Anken gjelder bare straffeutmålingen.

Svenn Stray: Har ingenting å gjøre med det faktiske skyldspørsmål.

Formannen: Jeg hadde tegnet meg selv, men det var for å gi uttrykk for det samme som hr. Stray allerede har sagt.

Er det flere bemerkninger, eller kan vi ta orienteringen til etterretning? –

Møtet hevet kl. 16.30.